

## *Uit de collectie*

# Kunst in de collectie

Karen Veenland-Heineman

**Heeft het Zeister Historisch Genootschap kunst in haar collectie? In de 65-jarige geschiedenis van de stichting is daar meer dan eens positief op geantwoord. In deze aflevering van 'Uit de collectie' het verhaal van een prent.**

**H**et ZHG en het Gemeentearchief werden in 2011 benaderd door Rijksmuseum Twente met het verzoek een stuk in bruikleen te geven voor een tentoonstelling over de schilder Nicolaas Verkolje (1673-1746). Het stuk is afgebeeld in de tentoonstellingscatalogus (afb. 1).<sup>1</sup>

Het gaat om een prent uit het familiearchief Van der Mersch, dat eigendom is van het Zeister Historisch Genootschap en lang geleden door zijn voorganger, de Van de Pollstichting, is gedeponceerd in het



**Afb.1**  
**De ingekleurde titel-  
prent van de bundel  
huwelijksgedichten  
voor Jacob Sydervelt  
en Jacoba van  
Mollem, 1723.**

**Afb. 2**  
**Dezelfde prent,**  
**zonder kleur.**

**Afb. 3**  
**Oorspronkelijke**  
**verklarende tekst bij**  
**de titelprent.**

Gemeentearchief van Zeist.<sup>2</sup>  
In Zeist herinnert de Van der Merschlaan aan een bekende telg uit dit geslacht. Hugo Maurits (1849-1916) was hier gemeenteraadslid en wethouder.<sup>3</sup>

De familie Van der Mersch was geparenteerd aan de families Van Mollem, Sydervelt en Van Oosterwijk. Daarom zijn ook stukken van deze families in het archief opgenomen. De prent, die is uitgeleend voor de tentoonstelling in Enschede, werd in 1723 gemaakt ter gelegenheid van het huwelijk van Jacob Sydervelt (1698-1750) en Jacoba van Mollem (1699-1735).<sup>4</sup> Het ontwerp, dat helaas niet bewaard is, was van Nicolaas Verkolje. Hij stond bekend als een zeer kundig tekenaar en gewaardeerd schilder.<sup>5</sup> Jacob Folkema (1692-1767) maakte de gravure van 24,8 x 19,7 cm naar de tekening. Onder de prent staat links *N:Verkolje invent.* (red.: ontwerper) en rechts *J: Folkema sculp* (red.: graveur) : 1723

De gravure was bedoeld om als titelplaat opgenomen te worden in een bundel met huwelijksgedichten die aan belangrijke gasten werd uitgereikt. De mooie met goud gehoogde en zorgvuldig ingekleurde prent zal bedoeld zijn geweest voor het bruidspaar zelf. Hij is ingebonden in een leren band met zijden linten, samen met de gedrukte huwelijksgangen. In een tweede leren band zit dezelfde gravure, maar dan niet ingekleurd (afb. 2).

De afbeelding is een allegorie op het huwelijk, waarop te zien is hoe

de bruidegom zijn bruid leidt naar het huwelijksmaal. Zij worden voorafgegaan door putti (*red.*: naakte kinderfiguurtjes), die fruit, rozen en mirtebladen strooien, symbolen voor vruchtbaarheid, liefde en huwelijk. Achter het paar wijst Hymen, de god van de echtverbintenis, naar een brandend altaar met Latijnse spreuk. De afbeelding is puur symbolisch. Er zijn geen persoonlijke verwijzingen naar het echtpaar, zoals gelijkenis, familiewapens, bestaande architectuur of toespelingen op de zijdehandel. Naast de afbeelding is de Uitlegging der *Tytelprent* gedrukt (afb. 3), met in de een na laatste regel de uitleg van de Latijnse spreuk op de prent.

Al met al is het een fraaie prent die vanwege de makers Nicolaas Verkolje en Jacob Folkema én de recente museale belangstelling als echte kunst betiteld mag worden!

### Noten

1. P. Knolle, *Nicolaas Verkolje 1673-1746, de fluwelen hand*, (Zwolle/Enschede 2011) p. 136, cat. nr. 37.
2. Inventaris van het archief van de familie Van der Mersch (1365) 1538 – 1957, inv. nr. 70a.
3. Zie V.A. M. van der Burg en R.P.M. Rhoen, *De gemeenteraad van Zeist 1851-1976*, (Zeist 1994) pp. 133 -135. Zijn vader, Johannes Anthony (1814-1898), bouwde in 1847 Heerewegen aan de Dribergseweg. Deze villa is in 1973 afgebroken.
4. Jacoba was een dochter van



### UITLEGGING der TYTELPRENT.

**D**e Bruidegom, vol tedre minne,  
Na dat het offer is voldaan  
Ter eere van de Trouwgodinne,  
Noodt hier zyn bruidt met hem te gaen,  
Op't Voetpoor van de Minnewichten,  
Ontbloom van toorts, van boog, en schichten.

Zy toffen eene korf met fruit,  
Met roozen en met mirteblaeren,  
Voor Bruilofstflich, en om de Bruidt  
Een krans te fellen op de hairen:  
Daer Hymen naer het auter wyft,  
Hoe helder de offervlamme ryft.

Dat Eendracht deeze uw Echt bejegene.  
De Dankbaer- en Standvastig-heidt  
Met onverkerfbre min u zegene.  
De Zinfpreuk heeft u toegezeit;

DAT UIT UW ZUIVRE VLAM VOORTVLOEIJEN ZUIVRE VLAMMEN,  
Tot eere en duurzaamheid van uw Vereende Stammen.

David van Mollem (1670-1746). Hij is de stichter van de zijde- en fluweelfabriek met de beroemde buitenplaats Zijdebalen in Utrecht.

5. In 1740 portretteerde Nicolaas Verkolje David van Mollem, de vader van Jacoba, samen met Jacob Sydervelt en zijn tweede vrouw en kinderen. Dit prachtige schilderij hangt in het Rijksmuseum in Amsterdam.